

36800 X Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2026

Nr. 76 Brief van de staatssecretaris van Defensie

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 16 april 2026

Hierbij bied ik u het Veiligheidsadvies 'Onnodig letsel' aan van de Inspectie Veiligheid Defensie (IVD). De IVD startte in 2023 een onderzoek naar drie voertuigongevallen bij de Koninklijke Landmacht. Deze ongevallen, waarbij militairen (zwaar) lichamelijk letsel opliepen, vonden plaats in de periode van februari tot en met augustus 2023. Doel van het onderzoek was om de oorzaak van deze ongevallen te achterhalen. Gedurende dit onderzoek zijn zeven nieuwe voertuigongevallen voorgevallen, waarbij eveneens sprake was van (zwaar) lichamelijk letsel. Daarom zijn deze aan het onderzoek toegevoegd. Deze toegevoegde ongevallen vonden plaats in de periode van april tot en met november 2024. Naar aanleiding hiervan stuurde de IVD in november 2024 haar eerste bevindingen in een signaalrapport aan de Commandant der Landstrijdkrachten (C-LAS).

Uit deze tussentijdse analyse bleek dat militairen in veel gevallen nalieten de autogordel te dragen en dat dit nalaten in grote mate bijdroeg aan het ontstane lichamelijk letsel. Op basis van dit gegeven besloot de IVD een veiligheidsadvies op te stellen in plaats van een regulier onderzoeksrapport. Dit veiligheidsadvies leggen wij hierbij aan uw Kamer voor.

Doel en conclusies van het veiligheidsadvies

De IVD dringt er met dit veiligheidsadvies bij de Commandant der Landstrijdkrachten (C-LAS) en zijn ondercommandanten op aan om de dilemma's rondom het wel of niet dragen van autogordels in tactische setting op het oefenterrein, ontbreken van de autogordel en ook het verlenen van vrijstelling van de gordelplicht te bespreken, hierover besluiten te nemen en de bijbehorende verantwoordelijkheden te dragen.

De IVD trekt een aantal conclusies. De eerste conclusie is dat bij de Koninklijke Landmacht de vrijstelling van de autogordelplicht veelal verkeerd wordt geïnterpreteerd. Het verlenen van vrijstelling is toebedeeld aan minimaal het niveau van bataljonscommandant en betreft een verantwoordelijkheid als decentrale werkgever en daarmee als risicohouder. Deze commandant kan onder voorwaarden vrijstelling verlenen, maar dient daarbij de risico's goed af te wegen. Deze vrijstelling van autogordelplicht geldt overigens alleen voor specifiek militair operationeel gebruik. De commandant dient risico's te voorkomen, te mitigeren of te accepteren. Deze risicoafweging ontbrak veelal, waardoor het vereiste risicomangement voor het verlenen van de vrijstelling niet op orde was.

De tweede conclusie van de IVD is dat er kansen liggen om de rijvaardigheid van bestuurders van militaire voertuigen te verbeteren van startbekwaam naar vakbekwaam. De mogelijkheden die het Opleidings- en Trainingscentrum Rijden en Bergen (OTCRij) hiertoe heeft, worden nog niet ten volle benut. Het OCRij heeft namelijk capaciteit beschikbaar om de operationele eenheden te ondersteunen bij het traject van start- naar vakbekwaam militair bestuurder, om vervolgotrainingen te verzorgen bij oefeningen en om bestuurders verder te bekwamen in de rijvaardigheid onder oefen- of inzetomstandigheden.

Ten derde concludeert de IVD met betrekking tot de rijbewijsvereisten dat het voor bestuurders van met name de voertuigtypes Mercedes-Benz 290GD 10KN en 11KN visueel niet duidelijk was welke categorie rijbewijs vereist was, noch dat zij bekend waren met de verschillende rijbewijsvereisten. Visueel verschilt een aantal van de voertuigen niet veel van elkaar, terwijl ze wel verschillende categorieën rijbewijzen vereisen. Het bezitten van het juiste rijbewijs en de bijbehorende rijvaardigheid draagt bij aan de (verkeers)veiligheid op zowel openbare wegen, militaire wegen en oefenterreinen.

Aanbevelingen van de IVD

De IVD doet in het veiligheidsadviesrapport vier aanbevelingen, die ik hier kort benoem:

- Bevorder actiever het gebruik van de autogordel en onderzoek mogelijkheden voor alternatieve voorzieningen wanneer geen autogordel aanwezig is. Bespreek met de ondercommandanten de dilemma's bij het afwegen van de risico's rondom het autogordelgebruik en het verlenen van vrijstelling van de autogordelplicht. Besteed daarbij aandacht aan het telkens afwegen van de risico's, risicomitigatie, risicoacceptatie en de verantwoordelijkheden daaromtrent.
- Investeer bij operationele eenheden in vervolgotrainingen of -opleidingen van (militaire) bestuurders, zodat zij zich verder kunnen ontwikkelen. Dit draagt bij aan een verdere professionele ontwikkeling van de militairen en komt zowel de operationele inzetbaarheid als de (verkeers-)veiligheid ten goede. Het OCRij kan hierin ondersteunen.
- Zorg dat voor bestuurders duidelijk is welk rijbewijs vereist is voor het betreffende voertuig, bijvoorbeeld door visualisering van de vereiste rijbewijscategorie in of op militaire voertuigen. Hiermee kan verwarring worden voorkomen en het draagt bovendien bij aan het verhogen van de (verkeers)veiligheid op de openbare wegen, militaire wegen en oefenterreinen.

Opvolging aanbevelingen

De aanbevelingen in het veiligheidsadviesrapport worden opgevolgd in lijn met eerder ingezette initiatieven:

- De bestuurder moet het vereiste rijbewijs bij het voertuig hebben. Dit wordt door commandanten benadrukt bij hun eenheden. Tevens worden met het

Kenniscentrum (KC) OTCRij mogelijkheden onderzocht voor de juiste invulling van chauffeurs en rijbewijzen die benodigd zijn voor het rijden in voertuigen, mede om ervoor te zorgen dat de chauffeurs met de juiste rijbewijzen met deze voertuigen rijden.

- Bij oefeningen wordt meer aandacht besteed aan veiligheidsrisico's van de activiteiten die worden uitgevoerd m.b.t. verkeersveiligheid met toepassing van risicomangement. Daarnaast laten we door commandanten benadrukken om elkaar aan te spreken als ze zien dat medewerkers afwijken van de gemaakte afspraken. Dit geldt niet alleen voor de Landmacht, maar zoals de IVD aangeeft ook voor de andere defensieonderdelen.
- Tevens wordt gekeken binnen de Landmacht wat oorzaken zijn voor het niet gebruiken van de gordel en hoe gebruik te stimuleren. De IVD geeft wel een aantal mogelijke redenen, maar we willen hier zelf meer lering uit trekken en bepalen of aanvullende maatregelen nodig zijn.

Tot slot

Ik ben de IVD erkentelijk voor haar veiligheidsadvies. Defensie wil een organisatie zijn waarin we continue blijven leren en ontwikkelen. We streven ernaar ons risicovol werk zo veilig mogelijk te kunnen doen. De reflecties en bijbehorende aanbevelingen van de IVD in haar onderzoeksrapporten helpen ons in grote mate hierbij.

De staatssecretaris van Defensie
D.G. Boswijk